

PSYKOLOGPROGRAMMET

Psykologiska institutionen

Stockholms universitet

PSPR07

Kursanvisningar

**Utvecklingspsykologi 4, termin 2
Barns hälsa och livsvillkor, 7,5 hp**

Vårterminen 2024

Välkomna till Barns hälsa och livsvillkor, 7,5 hp!

I den övergripande kursplanen beskrivs kursen på följande sätt:

”Kursen ger grundläggande kunskaper om barns skiftande hälsa och livsvillkor där hälsa definieras som ett tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och inte enbart som frånvaro av sjukdom eller svaghet. Begreppet hälsa innefattar också kulturella och etiska aspekter där barn ges möjlighet att känna mening med livet. Betydelsen av bestämningsfaktorer för hälsa på olika nivåer uppmärksammas såsom livsvillkor, levnadsvanor, strukturella faktorer och samhällets organisation. Skolan med dess utjämnande samhällsuppdrag och familjen blir därmed viktiga inslag i kursen där skolpsykologens arbete spelar en central roll. Under kursen behandlas preventiva insatser som ges på olika nivåer för barns hälsa inom skolor och familj. Studenter ges möjlighet att utveckla och göra observation i skolmiljö vilket utgör en progression från småbarnsobservationerna tidigare i utvecklingspsykologin. Kursen ger även kunskap om barn som lever med våld och dess konsekvenser. Det ges möjlighet att träna på och få kunskap om hur man samtalar med barn med erfarenhet av svåra händelser och hur man gör en orosanmälan till Socialtjänsten.”

Denna kursanvisning ger övergripande information om upplägget i kursen. Detaljerade instruktioner ges vid kursstart.

Kursen består av följande moment:

Föreläsningar – seminarier – skolobservation — hemtentamen – Barnafrids webbaserade grundkurs om våld mot barn och unga.

Föreläsningar

Kursen baseras på empirisk utvecklingspsykologi och forskning om barns utveckling.

Barnkonventionen ges särskilt utrymme, eftersom den ligger till grund för mycket av det som görs för barn. Konventionen uttrycker det enskilda barnets rätt till utveckling och tar upp många aspekter som har med gruppsamvaro och social tillhörighet att göra.

Vi utgår från verksamheter som bygger på barn som individer och grupp, i första hand **skolan** och dess organisation. **Familjen** utgör ytterligare ett påverkanssystem på barns uppväxtvillkor. Psykologer presenterar hur de arbetar direkt och indirekt med skolbarn, grupper, familjer och lärare och de **preventiva** insatser som ges inom skola och familj för att främja psykisk hälsa. Andra viktiga inslag är elevhälsan, specialpedagogens arbete och roll för barn med särskilda svårigheter samt särskilt begåvade barn i skolan. Konsekvenser för barns utveckling och hälsa om man lever med familjevåld – diskuteras - både på individ och organisationsnivå - och man får träna sig i att kunna utforma en orosanmälan till Socialtjänsten.

Barnafrids webbaserade grundkurs om våld mot barn och unga genomför du på egen hand. Skicka in ett diplom för kursen till kursledaren.

Skolauskultation

En till en halv dag av kursen ägnas åt en skolobservation i årskurs F - 9 i någon av Stockholms läns skolor. I schemat finns olika möjliga dagar för observationen. Varje student besöker en skola under en dag. Institutionen har kontakt med skolor som erbjudit sig att ta emot besökande studenter. Det finns också möjlighet att kontakta en egen skola.

Syftet är att ni ska få en möjlighet att följa en klass och att göra en beteendeobservation – att i skolmiljö observera samspel och interaktion.

Ni arbetar i par när det gäller observationen och inför observationen har vi ett seminarium där vi arbetar i smågrupper med utveckling och planering av uppgiften. Ni ska sammanfatta era observationer från skolan ni besökt i en skriftlig rapport och vid ett muntligt seminarium. Vi kommer att gå igenom all information som behövs för att lösa uppgiften vid föreläsningen inför skolobservationen. I samband med den kommer ni också att börja förbereda er observation.

Seminarier

Seminarierna har karaktären av metod, workshop, diskussion och redovisning. En halv dag är vikt till att arbeta med att barn och trauma och att samtala med barn som varit med om svåra händelser samt utforma en orosanmälan till Socialtjänsten. I samtalsfärdigheter ligger nu fokus på samtal med barn och unga som varit med om svåra händelser och syftet är att få till en hälsofrämjande utveckling och bättre hälsa hos barn.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs skall studenten kunna

1. identifiera och beskriva bestämningsfaktorer såsom livsvillkor, levnadsvanor, strukturella faktorer och samhällets organisation och som inbegriper mänskliga rättigheter för hälsa hos barn.
2. analysera och kritiskt granska bestämningsfaktorer för hälsa hos barn utifrån psykologiska teorier som belyser såväl individ-, grupp- som samhällsperspektiv.
3. utforma, utföra och utvärdera en beteendeobservation i ett socialt sammanhang och presentera och diskutera analys samt resultat i grupp.
4. redogöra för och kritisk granska preventiva insatser som ges, på olika nivåer, för ökad hälsa inom skolor och familj samt det vetenskapliga stödet dessa har.
5. tillämpa grundläggande samtalsfärdigheter och hur man kan tala med barn om svåra händelser i syfte att skapa en hälsofrämjande utveckling.
6. visa på kunskap om barn som lever med våld och dess konsekvenser för barns utveckling (barns våldsutsatthet) och kunna utforma en orosanmälan till Socialtjänsten

Kurskrav

För att få godkänt på kursen krävs:

Godkända examinationsmoment:

Deltagande i obligatoriska undervisningsmoment och genomförd beteendeobservation och muntlig och skriftlig presentation av arbetet. Muntlig redovisning vid litteraturseminarium och inlämning av det skriftliga examinationsarbetet. Godkänt resultat från Barnafrids webbaserade grundkurs om våld mot barn och unga.

Examination

Kursen examineras enligt följande:

Fördjupningsuppgift. I fördjupningsuppgiften sammanfattar och diskuterar du **två artiklar** eller en fackbok som du i första hand väljer från listan över valfri facklitteratur nedan. Du är välkommen att föreslå annan litteratur, men då är det viktigt att du stämmer av det med kursledaren. Fördjupningsuppgiften får omfatta högst 2500 ord. Betyg: A–F (4,5 hp). Mer utförliga instruktioner och betygskriterier redovisas i katalogen Fördjupningsuppgift under Innehåll på kursens sida på Athena.

Skolobservationsrapport (maximalt 2000 ord) med resultat och analys av beteendeobservationen. Betyg: G/U (3 hp).

Betygsättning

Betyg på delkursen avgörs av betyget på fördjupningsuppgiften.

Litteratur

Almqvist, K., Norlén A., & Tingberg, B. (2021). *Barn, unga och trauma. Att uppmärksamma, förstå och hjälpa*. Natur & Kultur. (ca 100 – 120 sidor)

Frick, M., Karlberg, M., Klang, N., Lundin Kleberg, J., Olsson, I., Thorup, E. & Vikström, K (2023). *Elever med adhd och autism. Psykologiska och pedagogiska perspektiv*. Liber

Schad, E. (red.) (2014). *Psykolog i skolan*. Studentlitteratur AB. (290 sidor)

Artiklar

Belzer, L. T., Wright, S. M., Goodwin, E. J., Singh, M. N., & Carter, B. S. (2022). Psychosocial Considerations for the Child with Rare Disease: A Review with Recommendations and Calls to Action. *Children*, 9(7), 933.

Forslund, T., Granqvist, Pehr., m fl. (2021). *Attachment goes to court: child protection and custody issues*. Attachment & Human Development. The Author(s). Published by Informa UK Limited, trading as Taylor & Francis Group.

Länk: <https://doi.org/10.1080/14616734.2020.1840762>© 2021

Inför föreläsningen om barns rättigheter kommer material från ett aktuellt rättsfall att postas på Athena.

Valfri litteratur till skolobservationen

Wood, C. L., Kisinger, K. W., Brosh, C. R., Fisher, L. B., & Muharib, R. (2018). Stopping behavior before it starts: Antecedent interventions for challenging behavior. *Teaching Exceptional Children*, 50(6), 356-363. **(Introduktion till ABC-analys och tillämpad beteendeanalys)**

<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0040059918775052>

Robson, C. Observational Methods. In: Robson, C. *Real World Research*. Oxford, UK: Blackwell (Finns på Athena! Innehåller en översikt över olika typer av observation. Avsnittet om att beräkna interbedömarreliabilitet är mindre relevant för den här kursen)

Shippen, M. E., Simpson, R. G., & Crites, S. A. (2003). A practical guide to functional behavioral assessment. *Teaching Exceptional Children*, 35(5), 36-42. (Introduktion till ABC-analys och tillämpad beteendeanalys)
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/004005990303500505>

Christopher, K., & Lord, C. (2022). Best practice assessments for autism spectrum disorders in schools. *Psychology in the Schools*, 59(7), 1454-1468. (Beskriver ADOS-2 och andra observationsmetoder som används av kliniska barnpsykologer. För den som är intresserad av kliniska tillämpningar)

Referenslitteratur (frivillig läsning)

Karlsson, P. (2010). Beteendestöd i vardagen. Handbok i tillämpad beteendeanalys. Natur och Kultur.

Artiklar FN = FN:s konvention om barnets rättigheter.

www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/konventionstexten/

SBU = Statens beredning för medicinsk utvärdering, Program för att förebygga psykisk ohälsa hos barn (2021) (finns att ladda ner på www.sbu.se)

Gaffney, H., Ttofi, M. M., & Farrington, D. P. (2019). Evaluating the effectiveness of school-bullying prevention programs: An updated meta-analytical review. *Aggression and violent behavior*, 45, 111–133.

Valfri facklitteratur (vetenskapliga översiktsartiklar, sorterade efter ämne).

Migration, flykt och trauma

Kelstrup, L., & Carlsson, J. (2022). Trauma-affected refugees and their non-exposed children: a review of risk and protective factors for trauma transmission. *Psychiatry research*, 114604.

Waddoups, A. B., Yoshikawa, H., & Strouf, K. (2019). Developmental effects of parent–child separation. *Annual Review of Developmental Psychology*, 1, 387-410.

Kön

deMayo, B. E., Jordan, A. E., & Olson, K. R. (2022). Gender Development in Gender Diverse Children. *Annual Review of Developmental Psychology*, 4.

Weber, D., Skirbekk, V., Freund, I., & Herlitz, A. (2014). The changing face of cognitive gender differences in Europe. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(32), 11673-11678.

Hyde, J. S. (2005). The gender similarities hypothesis. *American psychologist*, 60(6), 581.

Stereotyphot

Liu, S., Liu, P., Wang, M., & Zhang, B. (2021). Effectiveness of stereotype threat interventions: A meta-analytic review. *Journal of Applied Psychology*, 106(6), 921.

Haft, S. L., Duong, P. H., Ho, T. C., Hendren, R. L., & Hoefft, F. (2019). Anxiety and attentional bias in children with specific learning disorders. *Journal of abnormal child psychology*, 47(3), 487-497.

Hur vi lär oss

Graesser, A. C., Sabatini, J. P., & Li, H. (2022). Educational psychology is evolving to accommodate technology, multiple disciplines, and Twenty-First-Century skills. *Annual review of psychology*, 73, 547-574.

Munakata, Y., & Michaelson, L. E. (2021). Executive Functions in Social Context: Implications for Conceptualizing, Measuring, and Supporting Developmental Trajectories. *Annual Review of Developmental Psychology*, 3, 139-163.

Sociala relationer

McQuade, J. D., & Hoza, B. (2008). Peer problems in attention deficit hyperactivity disorder: Current status and future directions. *Developmental Disabilities Research Reviews*, 14(4), 320-324.

Over, H. (2016). The origins of belonging: social motivation in infants and young children. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 371(1686), 20150072.

Willis, D., Sicheloff, E. R., Morse, M., Neger, E., & Flory, K. (2019). Stand-alone social skills training for youth with ADHD: A systematic review. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 22(3), 348-366.

Barn med utåtagerande beteende

Fairchild, G., Hawes, D. J., Frick, P. J., Copeland, W. E., Odgers, C. L., Franke, B., ... & De Brito, S. A. (2019). Conduct disorder. *Nature Reviews Disease Primers*, 5(1), 1-25.

Hawes, D. J., & Dadds, M. R. (2021). Practitioner Review: Parenting interventions for child conduct problems: Reconceptualising resistance to change. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 62(10), 1166-1174.

Barn och medier

Hassinger-Das, B., Brennan, S., Dore, R. A., Golinkoff, R. M., & Hirsh-Pasek, K. (2020). Children and screens. *Annual Review of Developmental Psychology*, 2(1), 69-92.

Ward, L. M., & Grower, P. (2020). Media and the development of gender role stereotypes. *Annual Review of Developmental Psychology*, 2, 177-199.

Funktionsnedsättningar och neurodiversitet

Lord, C., Brugha, T. S., Charman, T., Cusack, J., Dumas, G., Frazier, T., ... & Veenstra-VanderWeele, J. (2020). Autism spectrum disorder. *Nature reviews Disease primers*, 6(1), 1-23.

Pellicano, E., & den Houting, J. (2022). Annual Research Review: Shifting from 'normal science' to neurodiversity in autism science. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 63(4), 381-396.

Sonuga-Barke, E. J., Becker, S. P., Bölte, S., Castellanos, F. X., Franke, B., Newcorn, J. H., ... & Simonoff, E. (2022). Annual Research Review: Perspectives on progress in ADHD science—from characterization to cause. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*.

Valfri facklitteratur (böcker)

Bagwell, C. L., & Schmidt, M. E. (2013). *Friendship in childhood and adolescence*. NY: Guildford Press. ISBN: 9781462509607

Botond, A. (2017). *Kulturell psykologi*. Lund: Studentlitteratur. ISBN:9789144105932

Dehaene, S. (2020). *How we learn: The new science of education and the brain*. Penguin UK.

Ellmin R. (2014). *Att förebygga mobbning i skolan*. Stockholm: Liber. ISBN: 9789147105830

Forinder, U., & Hagborg, E. (red.) (2008). *Stödgrupper för barn och ungdomar*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144001012

Golombok S. (2018). *Moderna familjer – Barn och föräldrar i nya konstellationer*. Stockholm: Natur & Kultur. ISBN: 9789127819184

Hundeide, K. (2006). *Sociokulturella ramar för barns utveckling - barns livsvärldar*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144043944

Leonard, M. (2016). *The sociology of children, childhood and generation*. Sage Publications Ltd. ISBN: 9781446259245

Några länktips

www.barnombudsmannen.se/ Barnombudsmannens hemsida

www.bris.se Barnens rätt i samhället, välkänd ideell organisation med medlemsida

www.friends.se Friends hemsida, förebyggande arbete mot mobbning

www.raddabarnen.se Rädda Barnens hemsida, med bibliotek och bokhandel

www.regeringen.se Regeringens hemsida med gällande lagar, aktuella utredningar

www.skolverket.se med styrdokument för skola och förskola samt utbildningsforskning

www.socialstyrelsen.se Socialstyrelsens hemsida, med rapporter från den sociala sektorn.

Plagiat och fusk

Allmän information om plagiat, fusk och otillåtet samarbete Som en del i ditt ansvar som student på Stockholms universitet ingår att känna till de regler som finns för examination. Utförlig information finns både på Psykologiska institutionens och Stockholms universitets hemsida (www.su.se/regelboken). Lärare är skyldiga att anmäla misstanke om fusk och plagiat till rektor och disciplinnämnden. Plagiat och fusk blir alltid ett disciplinärende och kan leda till avstängning. Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (gäller även enstaka meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Detta gäller även texter du själv skrivit tidigare (självplagiat). Till fusk räknas till exempel att ha med otillåtna hjälpmedel (t ex mobiltelefon) på provtillfällen. Att ha studiegrupper tillsammans är utvecklande och tidsbesparande, men när det kommer till examinationsuppgifter måste du vara noggrann med att arbeta själv (om inte annat tydligt anges i kursanvisningarna) för att inte riskera att det ska räknas som otillåtet samarbete.

Kursansvarig

Johan Lundin Kleberg, leg psykolog, docent

johan.lundin.kleberg@su.se

08-16 38 66